

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer

127133

ONDERWERP: WERKBEDRIJF ARNHEM

Voorstel

1. Vaststellen dat het wenselijk is om voor Presikhaaf Bedrijven het alternatief Werkbedrijf Arnhem te ontwikkelen, uit te werken en uit te voeren.
2. Vaststellen dat Werkbedrijf Arnhem volop kansen biedt bij de inzet om te werken aan verbetering van de leefsituatie van veel Arnhemmers.
3. Vaststellen dat er voor de gemeente Arnhem als opdrachtgever en eigenaar voldoende perspectief is om te sturen op de prestaties van Werkbedrijf Arnhem.
4. Vaststellen dat de propositie voor Werkbedrijf Arnhem perspectief biedt op een evenwichtige verdeling tussen (i) de door de gemeente over te dragen zeggenschap, (ii) de door de gemeente te behouden verantwoordelijkheden en (iii) het perspectief op rendement.
5. Vast te stellen dat het meerwaarde heeft Werkbedrijf Arnhem met oog voor de regio te ontwikkelen en de regiogemeenten uit te nodigen te participeren.
6. Instemmen met het voorstel om de propositie voor Werkbedrijf Arnhem in te brengen in het bestuur van Presikhaaf Bedrijven.

Inleiding

Met ons voornemen d.d. 20-12-2016 om de publieke sociale onderneming Werkbedrijf Arnhem op te richten komt de gemeente Arnhem in de positie om opvolger te worden van de bedrijfsactiviteiten van PHB. Naar onze overtuiging ontstaan hiermee de beste perspectieven op het behouden en uitbouwen van werkgelegenheid, een soepele van het huidige PHB, het beperken van ontmantelings- en frictiekosten en een meer eenduidige sturing op de bedrijfsresultaten en maatschappelijke prestaties.

Bovendien biedt het ons de gelegenheid om het Werkbedrijf Arnhem veel meer in te zetten bij de opgaven waar onze stad, onze wijken en onze inwoners voor staan. Wij gaan nog meer werken vanuit de kracht, behoeften en leefsituatie van onze Arnhemse inwoners en Werkbedrijf Arnhem kan daarbij helpen.

Binnen de Gemeenschappelijke Regeling Werkvoorziening Gelderland-Midden (Presikhaaf Bedrijven (PHB)) werken de tien gemeenten in de arbeidsmarktregio Midden-Gelderland samen bij de uitvoering van de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW). In de huidige GR zijn zowel het werkgeverschap van SW-medewerkers als het ondernemerschap van de bedrijfsactiviteiten waar zij werken georganiseerd.

Omdat de deelnemende gemeenten te grote ondernemersrisico's ervaren en erg terughoudend zijn met de instroom van nieuwe doelgroepen in PHB, is de huidige GR niet toekomstbestendig. Door de zeer geringe

instroom is er effectief sprake van een sterfhuisconstructie. Een sterfhuis waarbinnen gemeenten elkaar onbedoeld gegijzeld houden, waar financiële tekorten en risico's dreigen toe te nemen en waar de opgebouwde werkgelegenheid voor mensen met een verminderd arbeidsvermogen dreigt te verdwijnen. Er is dus behoefte aan een doorbraak. Met het initiatief voor Werkbedrijf Arnhem (werktitel) willen wij die doorbraak forceren.

Beoogd effect

Doel van het voorliggende voorstel is de gemeenteraad mee te nemen in het waarom, wat en hoe rondom Werkbedrijf Arnhem. Dit om de raad te laten besluiten om het college van B&W opdracht te geven de propositie voor Werkbedrijf Arnhem aan het Algemeen Bestuur (AB) van PHB voor te leggen. Inzet is om het AB PHB in de vergadering van juli een gedragen en weloverwogen besluit te laten nemen over het voornemen om de bedrijfsactiviteiten van het huidige PHB in samenhang over te dragen aan Werkbedrijf Arnhem.

Argumenten

1.1 Het is wenselijk om Werkbedrijf Arnhem te ontwikkelen, uit te werken en uit te voeren omdat wij de impasse rondom Presikhaaf Bedrijven willen doorbreken.

- De keuze om uitsluitend de aflopende groep SW-medewerkers bij PHB onder te brengen biedt onvoldoende toekomstperspectief voor PHB.
- In dit krimpscenario komen opbrengsten verder onder druk te staan, moet periodiek de formatie worden aangepast en de infrastructuur worden afgeschaald, wordt de GR met grote migratiekosten geconfronteerd en raakt werkgelegenheid verloren.
- Wij hebben de afgelopen jaren op diverse manieren geprobeerd om regionaal tot een oplossing te komen. Dat is niet gelukt en opties om dat wel succesvol te doen zijn niet meer voorhanden.
- Het gebrek aan helderheid over de toekomst leidt tot een terugloop van werkopdrachten en onrust bij SW-medewerkers en de organisatie. Onderdruk en onzekerheid hebben een negatief effect op het toch al hoge ziekteverzuim bij PHB. Wij willen deze bestuursperiode duidelijkheid scheppen. Er is behoefte aan een doorbraak. Met Werkbedrijf Arnhem forceren wij die doorbraak.

1.2 Het is wenselijk om Werkbedrijf Arnhem te ontwikkelen, uit te werken en uit te voeren omdat wij kansen zien om de leefsituatie van veel Arnhemmers te verbeteren.

- Wij benutten de ontwikkeling van Werkbedrijf Arnhem als kans om uitvoering van het gemeentelijke participatiebeleid en de rolverdeling van de verschillende uitvoeringspartners verder door te ontwikkelen en meer te integreren in het sociale domein.
- In het licht van de sociaal-maatschappelijke opgaven van onze inwoners en wijken zijn wij voornemens om de toegangspoort te verbreden en het instrumentarium van Werk & Inkomen toe te voegen aan het (decentrale) instrumentarium van de Sociale Wijkteams (SOWT) en de Wijkteams Leefomgeving

(WTLO) opdat (i) samen met het cluster W&I de inzet van de instrumenten effectiever wordt en (ii) er vanuit de leefsituatie van inwoners een meer integrale afweging van de inzet van middelen plaatsvindt.

- Tegen de achtergrond van de relatief hoge bijstandsdichtheid in Arnhem, zijn wij voornemens om de re-integratieaanpak te intensiveren ("Van de bank af"). De intensivering van de re-integratieaanpak vereist passend werk voor arbeidsontwikkeling. Wij stellen dat alle aangepaste werksoorten in de arbeidsontwikkelketen (van activerend werk, via beschut werk en vormen van detachering, naar begeleid werk) cruciaal zijn (en blijven) om de arbeidsontwikkelbehoeften van de doelgroep van de Participatiewet te bedienen en een effectieve verbinding te leggen naar het werk van reguliere (sociale) ondernemers. Werkbedrijf Arnhem krijgt van ons de ruimte om deze werkvormen in te vullen. Werkbedrijf Arnhem voegt zich daarmee tussen het Centrum voor Activerend Werk (CAW) en het Werkgeversservicepunt (WSP).

1.3 Het is wenselijk om Werkbedrijf Arnhem te ontwikkelen, uit te werken en uit te voeren, omdat wij kansen zien om Werkbedrijf Arnhem op te bouwen vanuit de aanwezige infrastructuur van passend werk, kennis en expertise van het huidige Presikhaaf Bedrijven.

- Daarmee geeft Werkbedrijf Arnhem duidelijkheid en toekomstperspectief voor SW-medewerkers en de organisatie.
- Daarmee biedt Werkbedrijf Arnhem ook de nieuwe doelgroep van de Participatiewet kansen (passende werkgelegenheid van PHB vasthouden en uitbouwen mits de ondernemings- en exploitatierisico's te beheersen zijn en het werk (binnen een redelijke termijn) participatiewet-proof is).
- Daarmee kan Werkbedrijf Arnhem frictiekosten verlagen (de frictiekosten die gemoeid zijn met de totale ontmanteling van PHB zijn - op basis van extrapolatie van eerder uitgevoerde analyses - ca. € 30,5 mio; het Arnhemse aandeel in de totale frictiekosten is ca. € 16,1 mio; als Werkbedrijf Arnhem zich exclusief richt op de Arnhemse SW-medewerkers en de Arnhemse instroom van nieuwe medewerkers vanuit de Participatiewet worden de totale frictiekosten verminderd tot ca. € 22,8 mio en het Arnhemse aandeel tot ca. € 8,5 mio).

1.4 Het is wenselijk om Werkbedrijf Arnhem te ontwikkelen, uit te werken en uit te voeren, omdat dit een eenduidige aansturing van de uitvoering bevordert.

In de huidige GR PHB zijn zowel het werkgeverschap van SW-medewerkers als het ondernemerschap van de bedrijfsactiviteiten waar zij werken georganiseerd. In het kader van de toekomst van PHB is het steeds al de inzet van de deelnemende gemeenten om de bedrijfsactiviteiten te vervreemden en de verantwoordelijkheid voor het werkgeverschap van SW-medewerkers te behouden.

De gemeenten kiezen ervoor om het werkgeverschap, de verloning en de basis HRM-taken voor de SW-medewerkers publiek te organiseren in de nieuwe, modulaire GR of de aangepaste, huidige GR. Hiermee

blijven de arbeidscontracten van SW-medewerkers publiek geborgd en wordt het loon van SW-medewerkers gegarandeerd.

Als de gemeente Arnhem en andere gemeenten besluiten om voor hun SW-medewerkers gebruik te maken van de diensten van Werkbedrijf Arnhem worden zij vanuit deze GR gedetacheerd bij Werkbedrijf Arnhem.

- De eerste mogelijkheid voor de gemeente om (individueel) te sturen op de prestaties van Werkbedrijf Arnhem is via de dienstverleningsovereenkomst (DVO). De gemeente maakt in aparte DVO's afspraken met Werkbedrijf Arnhem over (i) de ontwikkeling van en passend werk voor de SW-medewerkers, (ii) de inkoop van arbeidsontwikkeltrajecten voor nieuw instromers vanuit de Participatiewet en (iii) de inkoop van diensten op bijvoorbeeld het terrein van groenonderhoud, schoonmaak en beheer.
- Een tweede mogelijkheid voor de gemeente om (evt. samen met andere gemeenten) te sturen op de prestaties van Werkbedrijf Arnhem is via het nog te formuleren detachingsbeleid van de GR waar het werkgeverschap van SW-medewerkers is ondergebracht.
- De derde mogelijkheid om te sturen is als eigenaar (aandeelhouder) van Werkbedrijf Arnhem. Dit geldt (vooralsnog) alleen voor de gemeente Arnhem.

2.1 Werkbedrijf Arnhem levert een bijdrage aan het verzilveren van de kansen om de leefsituatie van Arnhemmers te verbeteren.

- Allereerst door het dienstenpakket van Werkbedrijf Arnhem.
- In de tweede plaats door de toegevoegde waarde die Werkbedrijf Arnhem levert voor (kandidaat)werknemers uit de doelgroep (arbeidsontwikkeling en passend werk); (decentrale) poortfunctie (via werk naar werk); onderwijs (stageplekken; leerwerkplekken); CAW (additionele vormen van activerend en beschut werk; springplankfunctie naar werksoorten aansluitend op activerend werk); WSP en werkgevers (additionele werkgeversdiensten zoals detachingsfaciliteiten en productiefaciliteiten voor derden); gemeente (schadelastbeperking).
- Kortom, Werkbedrijf Arnhem verbreedt en vergroot voor Arnhemmers, met een tijdelijke of structurele afstand tot de arbeidsmarkt, de mogelijkheden voor arbeidsontwikkeling en de kansen op werk (en daarmee de effectiviteit van de werknemers- en werkgeversbenadering).

2.2 Werkbedrijf Arnhem wordt opgebouwd vanuit de aanwezige infrastructuur van passend werk, kennis en expertise van het huidige Presikhaaf Bedrijven, maar is geen Presikhaaf Bedrijven 2.0

Voor onze analyse van de uitgangssituatie van PHB baseren wij ons op de doorlichting, die GoedWerk (GW) halverwege 2016 in opdracht van PHB uitvoerde.

PHB is ooit opgezet om passende werkgelegenheid te creëren voor mensen met een verminderd arbeidsvermogen. Daar is het bedrijf in geslaagd. Het is momenteel één van de grootste SW-bedrijven van Nederland. Tegelijkertijd is het echter ook een structureel verliesgevend bedrijf en presteert het slechter dan veel vergelijkbare SW-bedrijven in het land: de gemiddelde omzet per medewerker is laag; de gemiddelde

kosten per medewerker zijn hoog; de organisatie is star, weinig marktgericht en sterk gebaseerd op traditionele SW-werkprocessen.

Wij hebben de sectorbegroting 2017 en kengetallen uit de SW-branche gebruikt om het verbeterpotentieel van de bedrijfsactiviteiten te onderzoeken en stellen vast dat er ruimte voor verbetering is, mits invulling wordt gegeven aan een aantal belangrijke transformaties.

Hieronder volgt een kort toelichting. Voor alle transformaties geldt dat ze in het nog op te stellen bedrijfsplan voor Werkbedrijf Arnhem verder worden uitgewerkt.

1. De transformatie 'Van sociale werkvoorziening naar arbeidsontwikkelbedrijf' is er op gericht dat een selectieve en gerichte investering in doelgroep-medewerkers in combinatie met de bedrijfsactiviteiten (meer dan nu) bijdraagt aan de arbeidsontwikkeling van mensen. Inzet is om de doelgroep-medewerkers gefaseerd stappen te laten zetten naar werksoorten waarin hun talenten maximaal worden benut, hun zelfstandigheid groeit en hun loonwaarde stijgt.
2. De transformatie 'Van bolwerk naar netwerk' is er op gericht om in de toekomst minder afhankelijk te zijn van enkele grote werkopdrachten of detacheringen en in te zetten op meer, duurzame en beter beheersbare opdrachten van een gemiddelde omvang. Dit betekent dat Werkbedrijf Arnhem samen met het WSP voor de opgave staat om sociaal (en inclusief) ondernemerschap in onze arbeidsmarktregio te stimuleren. Dit kan door samen met sociale ondernemers (zoals GW en de Voorwerkers) in te zetten op de ontwikkeling van (i) een ondernemerscentrum, (ii) een werkgelegenheidsinvesteringsfonds en (iii) een werkgelegenheidsprogramma.
3. De transformatie 'Van hekkensluis naar middenmoter' is er op gericht om de resultaten van de bedrijfsactiviteiten te optimaliseren. Werkbedrijf Arnhem koerst er op om de bedrijfsresultaten meer naar het landelijke branchegemiddelde (van SW-bedrijven) te brengen. Hoewel dit, vanwege het relatief zware loongebouw van de reguliere medewerkers, niet helemaal haalbaar is, laat de financiële doorblik van Werkbedrijf Arnhem een positieve ontwikkeling zien. Die positieve ontwikkeling wordt bereikt door: de bedrijfsactiviteiten door te starten op basis van een 'schone lei'; de omzet te verhogen (meer markt- en klantgericht te opereren en tarieven te verbeteren; nieuwe werk voor nieuwe instroom te ontwikkelen; en partnerschappen met regionale bedrijfsleven, zorginstellingen, maatschappelijke partijen en gemeenten uit te bouwen); de productieprocessen te verbeteren en marges te verhogen; de organisatie aan te passen; de kosten te reduceren; en te investeren in groei (van de medewerkers zelf en van de werkgelegenheid).

3.1 Er is voor de gemeente Arnhem als uitvoeringsregisseur voldoende perspectief om te sturen op de prestaties van Werkbedrijf Arnhem via een DVO voor SW-medewerkers en een DVO voor de nieuwe instromers vanuit de Participatiewet.

- Bij de uitvoering van de Participatiewet neemt de gemeente de regie op de uitvoering. Dit betekent dat het de gemeente kaders stelt voor de inzet van middelen om mensen te helpen hun afstand tot de arbeidsmarkt te overbruggen. Concreet gaat het om een doeltreffende en doelmatige inzet van (i) de vraagversterkende arrangementen van de werkgeversbenadering en (ii) de aanbodversterkende arrangementen van de werknemersbenadering. Bij de gemeente is de controle op (i) kosten en resultaat, (ii) duurzaamheid van de plaatsing, (iii) klanttevredenheid van de werkgever en (iv) loonwaarde

ontwikkeling van de kandidaatwerknemer belegd. Werkbedrijf Arnhem rapporteert de gemeente over deze aspecten.

3.2 Er is voor de gemeente Arnhem als opdrachtgever van diensten voldoende perspectief om te sturen op de prestaties van Werkbedrijf Arnhem via DVO's.

- In de DVO worden zowel afspraken gemaakt over de prijs en kwaliteit van de te leveren (groen, schoonmaak en/ of beheer) diensten als over de mate waarin de gemeentelijke maatschappelijke opgave (bijv. inzet van doelgroep-medewerkers; zelfwerkzaamheid wijk/ buurt/ straat) wordt ingevuld.

3.3 Er is voor de gemeente Arnhem als eigenaar voldoende perspectief om te sturen op de prestaties van Werkbedrijf Arnhem via (i) de statutaire bepalingen, (ii) managementcontracten en (iii) Raad van Toezicht of Raad van Commissarissen.

4.1 Met Werkbedrijf Arnhem ontstaat er voor de gemeente een evenwichtige verdeling tussen (i) de door de gemeente over te dragen zeggenschap, (ii) de door de gemeente te managen risico's en (iii) de voor de gemeente perspectief op rendement.

In het voorstel voor Werkbedrijf Arnhem draagt de GR PHB zeggenschap over de bedrijfsactiviteiten over aan Werkbedrijf Arnhem. De nieuwe, modulaire GR of gewijzigde, huidige GR behoudt de

verantwoordelijkheid over het werkgeverschap van SW-medewerkers en blijft hiervoor dus ook de kosten dragen.

Daar staat tegenover dat Werkbedrijf Arnhem de risico's van het productieresultaat en het begeleidingsresultaat van de bedrijfsactiviteiten overneemt en een aantal belangrijke transitiedoelen invult.

Werkbedrijf Arnhem biedt de gemeente Arnhem (en mogelijk ook andere gemeenten):

- De mogelijkheid het stuur nu zelf in handen te nemen en straks eigen keuzes te maken.
- Heldere en beheersbare kosten.
- Perspectief voor SW-medewerkers. Gemeenten doen zaken met een arbeidsontwikkelbedrijf dat de ontwikkeling van inwoners als hoofddoel heeft.
- Als gemeenten willen, kunnen zij ook voor andere groepen medewerkers afspraken maken met Werkbedrijf Arnhem.

Daarnaast biedt Werkbedrijf Arnhem als opvolger van PHB:

- Zekerheid en rust voor SW-medewerkers en voor de vele werkgevers waarmee PHB zaken doet.
- De mogelijkheid om frictiekosten, die bij elk scenario aan de orde zouden zijn, te beperken.
- Nog deze bestuursperiode een oplossing voor de impasse waarmee gemeenten al jaren worstelen.

5.1 Het is wenselijk om Werkbedrijf Arnhem met oog voor de regio te ontwikkelen, uit te werken en uit te voeren omdat dit de kansen op behoud van werkgelegenheid en het beperken van frictiekosten vergroot.

Werkbedrijf Arnhem richt zich in de basis op de Arnhemse doelgroep van de Participatiewet en de Arnhemse SW-medewerkers. Dat is ook de reikwijdte van besluiten die Arnhem kan nemen. Ons college weet dat de propositie sterker wordt als gelijkgestemde gemeenten uit de regio aansluiten. Daarom zijn voor Werkbedrijf Arnhem twee scenario's in beeld gebracht: de 50%-variant waarbij alleen de gemeente Arnhem diensten voor SW-medewerkers en de nieuwe instromers vanuit de Participatiewet van Werkbedrijf Arnhem afneemt; en de 100%-variant waarbij naast Arnhem ook regiogemeenten SW-diensten van Werkbedrijf Arnhem afnemen (voor de nieuwe instromers kunnen regiogemeenten gebruik maken van Werkbedrijf Arnhem, maar daar gaat de 100%-variant niet bij voorbaat van uit).

- De variant waarbij meer gemeenten besluiten om zich aan te sluiten bij het Arnhemse initiatief voor Werkbedrijf Arnhem biedt met name meer perspectief om de werkgelegenheid bij Productie (m.n. detacheringen en groepswerk op het terrein van verpakken en monteren) te behouden (en uit te bouwen).
- De variant waarbij meer gemeenten besluiten om zich aan te sluiten bij het Arnhemse initiatief voor Werkbedrijf Arnhem biedt (nog) meer mogelijkheden om frictiekosten te beperken. Als regiogemeenten besluiten om voor al hun SW-medewerkers tenminste 5 jaar gebruik te maken van de diensten van Werkbedrijf Arnhem dalen de totale frictiekosten van ca. € 30,5 mio tot ca. € 10,04 mio.
- Werkbedrijf Arnhem biedt derhalve aanknopingspunten om actief te sturen op frictiekosten. Dit geeft de betrokken gemeenten meer financiële ruimte om (gefaseerd) hun lokale of subregionale alternatieven uit

te werken en te realiseren, nieuwe impulsen te geven voor verbetering van de (sub)regionale arbeidsmarkt en de transformatie van PHB soepeler te laten verlopen.

5.2 Regiogemeenten zijn van harte uitgenodigd te participeren in Werkbedrijf Arnhem

Allereerst, gemeenten die volledig dezelfde ideeën hebben als wij, bereid zijn risico te nemen en voor ogen hebben om samen een succesvol bedrijf neer te zetten kunnen meedoen als mede-eigenaar. Gemeenten die een goede plek willen voor hun SW-medewerker of diensten af willen nemen voor de arbeidsontwikkeling van inwoners in de participatiewet, maar geen risico willen lopen, kunnen een dienstverleningsovereenkomst afsluiten. Zie de brochure van Werkbedrijf Arnhem voor de regiogemeenten in de bijlage.

5.3 We maken met de regiogemeenten, wanneer die willen participeren, afspraken over de transitiefase.

Om te kunnen sturen op het behoud van de werkgelegenheid, rust te creëren voor de SW- en vaste medewerkers en opdrachtgevers en de frictiekosten van € 30,5 mio te beperken, is het verstandig en noodzakelijk afspraken te maken over de transitiefase.

De afspraken die we voorstellen voor de eerste vijf jaar zijn helder, eenvoudig en vrij strak. Dit biedt de gelegenheid een rustige overgang en solide basis te bieden voor transformatie en mogelijk flexibeler afspraken in een later stadium. Na de transitiefase zijn gemeenten vrij om nieuwe keuzes te maken. De afspraken zijn uitgewerkt in de uitgangspunten voor de dienstverlening (zie bijlage).

Uitgangspunten voor de dienstverlening van het Werkbedrijf voor SW-medewerkers:

- Het werkgeverschap van de SW-medewerkers wordt geregeld binnen een GR.
- Gemeenten betalen aan de GR de bruto salariskosten en de kosten voor P&O en salarisadministratie.
- De frictiekosten om de overgang van PHB naar Werkbedrijf Arnhem met een schone lei te kunnen realiseren worden vooraf bepaald en afgerekend, conform de eerder bepaalde spelregels. Frictiekosten die daarna ontstaan zijn voor rekening van Werkbedrijf Arnhem.
- Gemeenten maken voor de eerste periode van 5 jaar met Werkbedrijf Arnhem afspraken over de volledige groep SW-medewerkers uit de gemeente. Daarna kan men opnieuw een keuze maken.
- Gemeenten ontvangen van Werkbedrijf Arnhem geen detacheringsvergoeding.
- Gemeenten betalen aan Werkbedrijf Arnhem geen begeleidingskosten.
- Over 'module 8' (SW-medewerkers met zeer beperkte loonwaarde) is eerder een besluit genomen. Werkbedrijf Arnhem neemt voor de periode van 3 jaar de dienstverlening voor deze specifiek vastgelegde groep over onder dezelfde condities als PHB nu doet.
- Werkgelegenheid verdeelt Werkbedrijf Arnhem evenredig over de deelnemende gemeenten, waarbij voor ieder individu de best passende plek het uitgangspunt is.

Uitgangspunten voor de dienstverlening van Werkbedrijf Arnhem voor inwoners in de participatiewet:

- Deze afspraken betreffen maatwerk en worden vastgelegd in een separate dienstverleningsbijeenkomst.

5.4 Werkbedrijf Arnhem biedt perspectief voor regiogemeenten

Onderstaande tabel geeft een samenvattend inzicht in de verschillende keuzemogelijkheden en bijbehorende perspectieven voor gemeenten

meedoen als mede-eigenaar	meedoen op basis van dvo's	niet meedoen / eigen alternatief
salaris en basis HRM-kosten SW medewerkers	salaris en basis HRM-kosten SW medewerkers	salaris en basis HRM-kosten SW medewerkers
aandeel in frictiekosten ad € 10,04 miljoen	aandeel in frictiekosten ad € 10,04 miljoen	aandeel in frictiekosten ad € 30,4 miljoen
- rendement en risico's - aandeel in aanloopkosten en vorming eigen vermogen	- geen risico's - geen aandeel in aanloopkosten en vorming eigen vermogen	- zelf risico's (aanloop) kosten voor het zelf organiseren van werk en begeleiding
module 8 conform eerdere afspraken	module 8 conform eerdere afspraken	module 8 medewerkers worden bij eigen bedrijfsactiviteiten geplaatst
alle SW medewerkers voor onbepaalde tijd	Alle SW medewerkers in elk geval voor 5 jaar, daarna keuzemogelijkheid	SW medewerkers worden bij eigen bedrijfsactiviteiten geplaatst
geen regionale verschillen tussen SW medewerkers en die van andere gemeenten	geen regionale verschillen tussen SW medewerkers en die van andere gemeenten	regionale verschillen tussen SW medewerkers
instrument in handen voor inwoners uit participatiewet	mogelijkheid voor dvo's voor inwoners uit participatiewet	
realisatie eerder vastgestelde BresDo doelen	realisatie eerder vastgestelde BresDo doelen	?

6.1 De optelsom van bovenstaande argumenten geeft voldoende basis om de propositie voor Werkbedrijf Arnhem in te brengen in het bestuur van Presikhaaf Bedrijven.

Bovenstaande argumenten geven naar onze mening een goede basis om de propositie voor Werkbedrijf Arnhem in te brengen in het bestuur van PHB.

Spannende vraag blijft natuurlijk hoe de aan de GR PHB deelnemende gemeenten reageren op de propositie van de gemeente Arnhem. Op 20 april jl. werd het voorgenomen aanbod aan de betrokken portefeuillehouders Participatie en ambtenaren gepresenteerd. Algemene conclusie is dat er veel waardering is voor de goede en eerlijke propositie die door Arnhem wordt ingebracht. Gemeenten zullen overwegen of (en hoe) het voor hen opportuun is om op het Arnhemse aanbod in te gaan.

Ook wij hebben het gesprek als constructief ervaren. Wij realiseren ons dat ook de collega-bestuurders voor een stevige keuze staan en hopen hier zo helder en dienstverlenend mogelijk in te opereren. Wij gaan er

van uit dat ook in de regiogemeenten het besef is dat we met elkaar nog deze periode tot een doorbraak moeten en kunnen komen.

Wij verwachten dat de colleges van B&W van de aan GR PHB deelnemende gemeenten in de loop van mei-juni, uiterlijk eind juni hun standpunt ten aanzien van de propositie voor Werkbedrijf Arnhem aan ons overbrengen.

In hoeverre de betrokken gemeenten daadwerkelijk (als mede-eigenaar of op basis van dienstverleningsovereenkomsten) aansluiten of deelnemen, zal naar verwachting uiterlijk in het derde kwartaal 2017, na besluitvorming in de betreffende gemeenteraden, duidelijk worden.

Kanttekeningen

2.2 Het opzetten van een eigen publieke sociale onderneming is een risicovol traject voor de gemeente

Het opzetten van de eigen publieke sociale onderneming Werkbedrijf Arnhem is, zoals wij in eerdere berichten al aangaven, een risicovol traject voor de gemeente Arnhem. Daarom is de gemeentelijke eenheid Auditing & Risicomanagement nauw aangesloten op de ontwikkeling en uitwerking van het werkbedrijf. Samen met de externe expertise van het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement (NARIS) is een risicoanalyse uitgevoerd. Momenteel wordt deze analyse verder uitgewerkt. Inzet is om de te nemen beheersmaatregelen in de verdere ontwikkeling en uitwerking van Werkbedrijf Arnhem te incorporeren.

Voor dit moment zijn de belangrijkste risico's:

- de complexiteit van het besluit en het besluitvormingsproces (besluitvorming gemeente Arnhem; besluitvorming regiogemeenten; besluitvorming bestuur PHB; betrekken diverse belanghebbenden (SW-medewerkers, reguliere medewerkers, OR, vakbonden; enzovoorts);
- te weinig tijd voor de ontwikkeling en uitwerking van Werkbedrijf Arnhem;
- onvoldoende nieuwe instroom vanuit Participatiewet vanwege onvoldoende snelle doorontwikkeling van de poortfunctie;
- onvoldoende doelgroep-medewerkers om huidige contracten te kunnen uitvoeren;
- teveel nadruk op het behouden van bestaand werk ten koste van de ontwikkeling van nieuw werk;
- onvoldoende verandervermogen van het bestaande instrument.

Zoals aangegeven worden de beheersmaatregelen meegenomen in het nog op te stellen bedrijfsplan voor Werkbedrijf Arnhem.

6.1 Wat als regiogemeenten (toch) niet meedoen?

Hoewel wij er van uit gaan dat (i) ook in de regiogemeenten het besef is dat we met elkaar nog deze periode tot een doorbraak moeten komen en (ii) onze propositie voor Werkbedrijf Arnhem mogelijkheden biedt om daadwerkelijk tot de gewenste doorbraak te kunnen komen, bestaat het risico dat regiogemeenten (toch) niet meedoen. In dat geval zullen we ons herbezinnen op de beste variant rekening houdend met de diverse 'wenselijkheden, haalbaarheden en realiseerbaarheden' zoals eerder in het voorliggende voorstel benoemd.

Financiën

Financiële uitgangspunten

De financiële uitgangspunten zijn als volgt:

- De frictiekosten van de transitie van de bedrijfsactiviteiten van PHB naar Werkbedrijf Arnhem worden voorafgaand afgerekend.
- De aanloopkosten voor Werkbedrijf Arnhem komen voor rekening van de gemeente Arnhem.
- De vorming van het eigen vermogen van Werkbedrijf Arnhem wordt gefinancierd door de gemeente Arnhem.
- De frictiekosten na de transitie zijn voor rekening van Werkbedrijf Arnhem.
- De verlonings- en basis-HRM-kosten worden, geschoond van eventuele exploitatielasten, ondergebracht in een GR (nieuwe modulaire of gewijzigde, huidige GR).
- De begeleidingskosten voor wat betreft de specifieke groep SW-medewerkers met de laagste loonwaarde (zgn. module 8) blijven conform eerder besluit gehandhaafd. De overige begeleidingskosten worden onderdeel van het exploitatierisico van Werkbedrijf Arnhem.
- De exploitatierisico's zijn voor rekening van Werkbedrijf Arnhem.

De prognoses en berekeningen zijn gebaseerd op de begroting PHB 2017.

Financieel kader Werkbedrijf Arnhem

1) Incidentele lasten Werkbedrijf Arnhem

De transitie van het huidige PHB naar Werkbedrijf Arnhem leidt evident tot frictiekosten. Zoals er in elk toekomstperspectief voor PHB sprake zou zijn van frictiekosten. De frictiekosten bedragen op grond van de externe analyse ca. € 30,5 mio. De frictiekosten bestaan uit:

- Personele frictie; als gevolg van het uitgangspunt dat de bedrijfsactiviteiten op basis van een clean-sheet-benadering (schone lei) worden doorgestart. De huidige inschatting is dat een beperkt deel van het reguliere personeel van PHB niet mee kan naar de nieuwe organisatie. De frictiekosten, die hierdoor ontstaan, zijn ca. € 5,5 mio.
- Rentelastfrictie; PHB heeft tegen een hoog rentetarief leningen afgesloten. De afkoop van deze leningen wordt ingeschat op ca. € 2,5 mio.
- Huisvestingsfrictie; bij de verkoop van de verschillende panden ontstaat enerzijds een klein voordeel en anderzijds een nadeel op de boekwaarde. Het totale nadeel wordt geraamd op ca. € 2,0 mio.

	50%-variant		100%-variant	
Bedragen x € 1.000	Totale frictie	Aandeel Arnhem	Totale frictie	Aandeel Arnhem
Personeel	24.606	13.014	5.537	2.929
Huisvesting	2.000	1.058	2.000	1.058
Afkoop leningen	2.500	1.322	2.500	1.322
Overig	1.300	688	-	-
Beperken frictiekosten Arnhem	-	-7.627	-	-
Totale frictiekosten	30.406	8.454	10.037	5.309

Bovenstaande frictiekosten worden gedragen door GR PHB (en dus de gezamenlijke gemeenten).

Naast de frictiekosten is er sprake van aanloopkosten en kosten voor de vorming van eigen vermogen.

Bedragen x € 1.000	50%-variant	100%-variant
Aanloopkosten	1.050	1.400
Vorming eigen vermogen	1.750	3.500
Totaal	2.800	4.900

De aanloopkosten van Werkbedrijf Arnhem komen voor rekening van de gemeente Arnhem. De vorming van het noodzakelijke eigen vermogen van Werkbedrijf Arnhem wordt gefinancierd door de gemeente Arnhem.

2) Structurele lasten Werkbedrijf Arnhem

Op grond van de begroting PHB 2017 en te verwachte verbeterpotentieel leidt dit voor het Werkbedrijf Arnhem tot een duurzaam positief exploitatieresultaat. In het bedrijfsplan zal een verdere verdieping worden gemaakt wat kan leiden tot aanpassing van het exploitatieresultaat.

Bedragen x € 1.000	2017	2018	2019	2020	2021
Exploitatieresultaat 50%-variant	1.074	1.381	1.690	2.000	2.312
Exploitatieresultaat 100%-variant	2.030	2.611	3.195	3.781	4.370

Financieel kader gemeente Arnhem

1) Incidentele lasten gemeente Arnhem

Om te komen tot Werkbedrijf Arnhem zullen er voor de gemeente Arnhem incidentele kosten zijn binnen een bandbreedte van € 10,3 tot € 11,3 mio. Dit is afhankelijk van de mate waarin regiogemeenten bereid zijn diensten in te kopen bij Werkbedrijf Arnhem.

Bedragen x € 1.000	50%-variant	100%-variant
Frictiekosten	8.454	5.309
Aanloopkosten	1.050	1.400
Subtotaal	9.504	6.709
Vorming eigen vermogen	1.750	3.500
Totaal	11.254	10.209

De geraamde incidentele lasten zijn financieel vertaald in de Perspectiefnota 2018-2021.

2) Structurele lasten gemeente Arnhem

De huidige Arnhemse begroting voor het onderdeel Presikhaaf Bedrijven is gebaseerd op het Bresdo rapport. **De doelstellingen uit het rapport zijn nog wel van toepassing, maar de financiële vertaling ervan is niet meer van toepassing.** Meerjarig is daarom voor het financiële perspectief een actuele prognose meegenomen van de benodigde bijdragen (historische kostprijs) aan SW-ers. Het nadelige financiële effect hiervan loopt van € 2,3 miljoen in 2017 met een piek van € 4,7 miljoen in 2019 naar € 1,7 miljoen in 2021. In deze prognose zijn de verwachte effecten van pensionering meegenomen.

Bedragen x € 1.000	2018	2019	2020	2021
Begroting Arnhem MJPB 2017-2020	29.455	27.516	27.758	27.758
Kader ongewijzigd beleid PHB	33.593	32.224	30.854	29.480
Aanpassing kader perspectiefnota (2018-2021)	-4.138	-4.708	-3.096	-1.722

In de propositie van het Werkbedrijf Arnhem draagt de gemeente Arnhem bij aan de GR waarin het werkgeverschap van de SW-medewerkers is georganiseerd. Deze bijdrage dekt de salaris- en de basis-

HRM-kosten van de Arnhemse SW-medewerkers. Deze kosten zijn berekend op basis van de gemiddelde kosten per SW-medewerker in de begroting 2017 van PHB (salariskosten €28.500 per AJ; HRM kosten € 750 per AJ). De gemiddelde kosten per SW-medewerker afgezet tegen het financiële kader zoals in voorgaande tabel gepresenteerd, laat het volgende totaalbeeld zien:

Bedragen x € 1.000	2018	2019	2020	2021
Kader ongewijzigd beleid PHB	33.593	32.224	30.854	29.480
Propositie Werkbedrijf	32.722	31.388	30.054	28.721
Verbetering o.b.v. propositie Werkbedrijf	871	836	800	759

Uit bovenstaande tabel blijkt een structureel voordelig saldo ten opzichte van het kader na verwerking van de aanpassingen in de perspectiefnota 2018-2021. In het bedrijfsplan zal een verdere verdieping worden gemaakt wat mogelijk kan leiden tot aanpassing van het gepresenteerde voordeel. Het voordeel is te verklaren door het feit dat in het financieel perspectief op basis van ongewijzigd beleid van Presikhaaf Bedrijven ook een bijdrage voor begeleidingskosten en het operationeel resultaat is opgenomen.

Met de transitie van de bedrijfsactiviteiten van Presikhaaf Bedrijven naar het Werkbedrijf Arnhem wordt een structureel positief effect verwacht. Werkbedrijf Arnhem maakt de beweging van een traditionele sociale werkvoorziening naar een arbeidsontwikkelbedrijf. Dit heeft een positief effect op het rendement. In het financiële perspectief is het positieve effect ten opzichte van de huidige begroting opgenomen (€ 0,4 miljoen in 2018 oplopend naar € 1,5 miljoen in 2021).

Bedragen x € 1.000	2018	2019	2020	2021
Taakstelling o.g.v. investering Werkbedrijf (PN 2018- 2021)	370	740	1.110	1.480

Feitelijk betekent het in de begroting opnemen van het positieve effect dat vanuit het Werkbedrijf een bijdrage aan de gemeente Arnhem moet plaatsvinden. Op basis van de resultaatprognose van het Werkbedrijf (€ 2.3 mio in 2021 o.b.v. het 50% scenario) is dit realiseerbaar.

Uitvoering

De vervolgstappen worden momenteel parallel aan de doorontwikkeling van het bedrijfsplan uitgewerkt. Onderstaand dus een eerste, globale inzicht in de te zetten stappen. We onderscheiden twee tijdsblokken.

Heden-juli 2017

- Besluitvorming toekomst PHB in juli door het Algemeen Bestuur PHB met drie opties: GR PHB in de huidige vorm continueren, GR PHB liquideren of GR PHB als dan niet gedeeltelijk over laten nemen door Werkbedrijf Arnhem.
- Ophalen initiële standpunten regiogemeenten (in hoeverre gelijkgestemde regiogemeenten aansluiten (omvang werkbedrijf en werksoorten).
- Uitwerken bedrijfsplan (kader, missie, visie, kernwaarden, organisatie, financiën, risico's) voor Werkbedrijf Arnhem in samenwerking met PHB.

Na zomer 2017

- Voorgenomen besluit Algemeen Bestuur PHB voorleggen aan gemeenteraad.
- Juridische vorm Werkbedrijf Arnhem bepalen en op- en inrichting voorleggen aan gemeenteraad.
- Starten proeftuinen (o.a. rondom verbreden toegangspoort W&I-wijken; zie 1.2 'Van de bank af').
- Dienstverleningsovereenkomsten tussen Werkbedrijf Arnhem en gemeenten.
- Ontmanteling PHB.
- Positioneren/ branden Werkbedrijf Arnhem.

Communicatie

Voor de ontwikkeling van Werkbedrijf Arnhem is, in afstemming met PHB, een strategisch communicatieplan opgesteld. Hierin zijn de aandachtspunten rondom de opgave geanalyseerd, worden doelgroepen en communicatiedoelen onderscheiden, wordt voorgesorteerd op de positionering van Werkbedrijf Arnhem en worden in- en externe communicatiemiddelen benoemd. De eerste resultaten zijn conceptbrochures over Werkbedrijf Arnhem voor de Arnhemse gemeenteraad en die van regiogemeenten.

Een belangrijke communicatieve vervolgactie is om samen met stakeholders de werktitel Werkbedrijf Arnhem voor 1 juni 2017 te vervangen voor een definitieve bedrijfsnaam.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Werkboek Werkbedrijf Arnhem
- Brochure Werkbedrijf Arnhem voor de gemeenteraad Arnhem
- Brochure Werkbedrijf Arnhem voor de gemeenteraden van regiogemeenten
- Uitgangspunten DVO's Werkbedrijf Arnhem

Ter inzage stukken voor gemeenteraad

n.v.t.

Besluit van

Zaaknummer

127133

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 2 mei 2017, Cluster Beleid & Regie nummer: 127133;

besluit:

1. Vaststellen dat het wenselijk is om voor Presikhaaf Bedrijven het alternatief Werkbedrijf Arnhem te ontwikkelen, uit te werken en uit te voeren.
2. Vaststellen dat Werkbedrijf Arnhem volop kansen biedt bij de inzet om te werken aan verbetering van de leefsituatie van veel Arnhemmers.
3. Vaststellen dat er voor de gemeente Arnhem als opdrachtgever en eigenaar voldoende perspectief is om te sturen op de prestaties van Werkbedrijf Arnhem.
4. Vaststellen dat de propositie voor Werkbedrijf Arnhem perspectief biedt op een evenwichtige verdeling tussen (i) de door de gemeente over te dragen zeggenschap, (ii) de door de gemeente te behouden verantwoordelijkheden en (iii) het perspectief op rendement.
5. Vast te stellen dat het meerwaarde heeft Werkbedrijf Arnhem met oog voor de regio te ontwikkelen en de regiogemeenten uit te nodigen te participeren.
6. Instemmen met het voorstel om de propositie voor Werkbedrijf Arnhem in te brengen in het bestuur van Presikhaaf Bedrijven.

De griffier,

De voorzitter,